

Referat fra koordineringsgruppemøte 16

Helsedirektoratets lokaler, Vitaminveien 4, Storo.
Alle eksterne deltok digitalt.

12.05.2021, kl. 10.00-15.00

Til stede:Koordineringsgruppens medlemmer

Linda Granlund, Helsedirektoratet (møteleder)
Anne Kathrine Owren Aarum, Helsedirektoratet
Ole Berg, Helsedirektoratet (referent)
Ingvill Størksen, Virke
Linda Vist, NHO Service og Handel
Inge Erlend Nettet, NorgesGruppen
Dorthe Brudvik, COOP
Gry Sørensen, NFGF
Marte G. Byfuglien, Mills
Anders Högberg, Orkla ASA
Kristin Saarem, Nortura
Geir Ove Ystmark, Sjømat Norge
Petter Brubakk, NHO Mat og Drikke

Observatører/eksterne foredragsholdere

Anna Maria Karlsen, NHO Mat og Drikke
Aina Marie Lien, NorgesGruppen
Trude Nordli, Sjømat Norge
Marianne Hope Abel, Folkehelseinstituttet
Trond Ekornrud, SSB, deltok på sak 10/21
Anne Hatløy, Fafo
Arnhild Haga Rimestad, Helse- og omsorgsdepartementet
Gyrd Omhold Gjevestad, Helse- og omsorgsdepartementet

Sak 08/21 Helsedirektoratets arbeid

- a) Møteleder ønsket velkommen til det 16. møtet i koordineringsgruppen. Aina Marie Lien tar over for Inge E. Nesset som ny fast deltaker i koordineringsgruppen for NorgesGruppen.

Kommunikasjon: Helsedirektoratets kampanjeflater har hatt fokus på informasjon og anbefalinger om covid-19, noe som vil fortsette i større eller mindre grad utover sommer/høst, avhengig av koronasituasjonen.

Evaluerings: Fafo evaluerer intensjonsavtalen gjennom hele avtaleperioden. Invitasjon til å delta i egenrapportering for 2020 ble sendt ut 1. mars 2021. Det ble sendt ut to runder med påminnelser og to runder med purringer fra Fafo. I tillegg sendte Helsedirektoratet en purring før endelig frist for besvarelse løp ut 26. mars. Det er kommet inn 67 svar. Fafo jobber videre med årsrapporten og planlegger å sende utkast til rapport tidlig i august. Rapporten vil bli presentert for koordineringsgruppen i møtet 8. september før den publiseres.

Grensehandelsprosjektet til Folkehelseinstituttet (FHI): FHI gjennomførte i oktober 2020 den nasjonale folkehelseundersøkelsen ([NHUS](#)), hvor resultatene ble lansert 29. april i år. Blant annet er det utarbeidet en egen rapport om kostholdsvaner og kroppsvekt som er publisert på fhi.no, etter som dette var et tema med spesielt fokus i undersøkelsen. En egen rapport om grensehandel og internetthandel av mat planlegges publisert i mai.

Status Nøkkelhullet: Forbruker har god kjennskap til, kunnskap om og høy tillit til Nøkkelhullsmerket i Norge. I juni er det 12 år siden Nøkkelhullet ble innført som myndighetenes merkeordning i Norden. Ifølge vetduat.no har det vært en betydelig økning i antall merkede produkter fra 2019 til 2021. Helsedirektoratet kommenterte at denne økningen er positiv. Hovedendringer i ny forskrift fra 1. mars 2021 ble presentert. Veileder til nøkkelhullforskriften er revidert og vil bli publisert på Mattilsynets hjemmeside. Det er publisert en [oppdatert merkevaremanual for Nøkkelhullet](#).

Det ble kommentert at endringene i nøkkelhullforskriften er en stor forbedring for aktørene, som gjør det lettere å ta i bruk nøkkelhullet for matbransjen for flere matvareprodukter og -retter.

Det kom innspill om at det er viktig at ikke nøkkelhullskampanjen går på bekostning av det man skal spise #MerAv. Det ble kommentert at det er satt av midler til kampanje på Nøkkelhullet, men at dette ser ut til å ikke være tilfelle for en eventuell #MerAv-kampanje. Helsedirektoratet kommenterte at begge typer kampanjer er for å få folk til å spise sunnere. Direktoratet jobber for å øke fokus på levevaner i kommunikasjon, men har en klar instruks om at covid-19 skal prioriteres over alt annet, noe som medfører at man ikke har verken ledige kampanjeflater eller personell til å fokusere på levevaner i disse dager. Covid-19 regler endres hyppig og alle endringer må fortløpende kommuniseres til alle målgrupper. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) anerkjenner at myndighetene ikke har klart å levere på kommunikasjon i 2020, etter som pandemien har tatt alt fokus.

Sak 09/21 Prosess om videreføring av intensjonsavtalen

- a) Møteleder introduserte saken. Det er nedsatt en arbeidsgruppe med mandat om å utarbeide en skisse til ny avtaletekst for intensjonsavtalen for perioden 2022-2025. Mandatet definerer hvem som sitter i arbeidsgruppen, en milepælsplan for arbeidet og har en punktliste over hvilke temaer arbeidsgruppen skal drøfte. Prosess og møteplan for arbeidsgruppen ble presentert. Helsedirektoratet har ledet prosessen og arbeidsgruppen har hatt møter hver fredag kl. 11-12 i partallsuker. Det første møtet var 15. januar og per 12. mai har arbeidsgruppen hatt ni ordinære møter hvor tre har blitt utvidet til to timers varighet. I tillegg har arbeidsgruppen hatt to ekstraordinære møter for å diskutere hhv. mål og observatører, begge med to timers varighet. Det siste planlagte møtet i arbeidsgruppen er fredag 21. mai, som også har to timers varighet.

Alle tema som har vært oppe til drøfting har vært planlagt i forkant slik at alle kan forberede sine posisjoner i god tid før møtet. Jurist har deltatt i alle møtene for å ivareta etterfølgelse av konkurranserettslige retningslinjer. I tillegg har jurist bidratt under drøfting om observatører i intensjonsavtalen. Arbeidsgruppen har jobbet særskilt med viktige drøftingspunkter som mål for ny avtale, partenes leveranser med spesielt fokus på helsemyndighetenes leveranser, involvering av akademia, organisering av ny avtale og observatører.

Arbeidsgruppen har brukt tid på å drøfte om ny avtale skal beskrive involvering av observatører i koordineringsgruppen og i workshops/seminarer. Helsedirektoratet har utarbeidet et notat med anbefaling om dette som ble sendt til Helse- og omsorgsdepartementet i februar, og som har vært saksunderlag for arbeidsgruppens drøftinger. Flere aktører, herunder NHO Mat og Drikke, har i prosessen bidratt med forslag til utforming av mandat for observatører. Arbeidsgruppens drøftinger har imidlertid resultert i en anbefaling om at deltagelse fra observatører i koordineringsgruppen ikke skal inkluderes i avtalen. Observatører kan imidlertid bidra i arbeidet under innsatsområdene om aktørene ønsker det, men denne typen involvering trenger ikke å avtales.

Plan frem mot signering og avklaringspunkter etter signering ble presentert.

Erfaringer fra prosessen og hvordan aktørene har jobbet for å forankre og komme med innspill underveis ble delt fra produsent- og handelssiden. Det ble gitt honnør til Helsedirektoratet for å ha gjennomført en ryddig prosess med gode saksunderlag, regelmessige møter og en fast møteplan. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) er imponert over innsats og arbeidet som er lagt ned, både fra Helsedirektoratet og alle aktørene som har vært involvert i prosessen.

I møtet gikk sekretariatet gjennom skisse til ny avtaletekst per 7. mai. Avtalen ble gått gjennom punkt for punkt. Det kom ingen innspill på avtalens punkt 1-3.

Punkt 4: Innsatsområder og delområder. Det kom innspill fra HOD. Departementet har stor forståelse for at målene som er fremforhandlet er slik de er, men målet for salt er utfordrende. Begrunnelsen er at Regjeringen har forpliktet seg internasjonalt til å nå mål om 7 g salt innen 2025. Norge har sluttet seg til World Health Organizations (WHO) målsetting

om å redusere for tidlig død av ikke-smittsomme sykdommer med 25 % innen 2025, hvor et av målene for å oppnå dette er å redusere inntaket av salt med 30 % innen 2025.

Det ble kommentert at dette blir en gjentakelse fra drøftingene som har vært i arbeidsgruppen på dette punktet. Partene fra matbransjen har ment, og mener, at 8 g er et meget ambisiøst mål. Skal man sette 7 g så fremstår målet som ytterligere ambisiøst og lite realistisk å nå. Et viktig moment her er at verktøy for ytterligere saltreduksjon fortsatt mangler, slik som oppdatert nytte- og risikovurdering av salterstattere og dermed mulighet for bruk av dette ved produktutvikling og reformulering. Sekretariatet kommenterte at arbeid med salterstattere er påbegynt. Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) har frist til juni 2022 med å levere rapport om salterstattere. Protokoll for dette arbeidet vil bli lagt ut på åpen høring hvor alle aktørene kan komme med innspill. Det ble nevnt at WHO internasjonalt nylig lanserte globale mål for maksimalt saltinnhold i over 60 matvarer. Utfordringen om at det er ulikt saltinnhold i importerte produkter, kan med dette få mulig drahjelp fra internasjonalt hold. Det ble kommentert at reduksjon av salt ikke bare handler om saltsmak, men også om konservering, mikrobiologisk holdbarhet, matsvinn, teknologiske egenskaper etc. som også må ivaretas under produksjon av mat.

HOD har fulgt diskusjonene i arbeidsgruppen for videreføring og har forståelse for innspillene. HOD presenterte forslag til ny tekst i møtet som vurderes av arbeidsgruppen 21. mai:

Regjeringen har som mål at saltinntaket i befolkningen er redusert til 7 g pr. dag innen 2025, og partene skal i medhold av intensjonsavtalen bidra til at dette målet nås.

Beskrivelse av innsatsområde 5 ble kommentert. Det er et stort fokus på Nøkkelhullet. Det er viktig at også andre virkemidler nevnes, slik som 5 om dagen, Godfisk etc. Det er samtidig viktig å unngå en avtaletekst som kan oppleves begrensende. Ny tekst ble formulert i møtet.

Avtalens punkt 5: Partenes leveranser. HOD ber om å avvente punkt 8 i helsemyndighetenes leveranser om å dele ut årlige utmerkelse for godt arbeid, da dette skal vurderes som egen sak senere i møtet (sak 12/21).

Punkt 6. Organisering. Det kom forslag om å se på beskrivelse av koordineringsgruppen opp mot mandat for koordineringsgruppen og avtalens punkt 8: Deltakelse og fratreden. Sekretariatet gjør en vurdering og utarbeider forslag til omforent tekst. Det tas til orientering at COOP nå er medlem i Virke, noe de ikke var ved oppstart av forrige forhandling i 2016.

Punkt 9. Gyldighet og varighet. HOD: Politisk ledelse kan ikke akseptere et punkt med formulering om "Dersom myndighetene endrer rammevilkår etc."

Det ble kommentert at det er en krevende tilbakemelding fra politisk ledelse. Med de erfaringene aktørene har i inneværende avtaleperiode så er en formulering som denne svært viktig å inkludere i ny avtaletekst. Det kom innspill om at om politisk ledelse vil stramme inn saltmål, til et mål hvor bransjen sier at de ikke ser det som realistisk mulig å oppnå i

avtaleperioden, så blir dette punktet desto mer relevant. HOD vurderer signaler og tar dette tilbake til politisk ledelse. Dette punktet tas opp i arbeidsgruppens møte 21. mai.

Sak 10/21 SSBs utvikling av ny kostholdsstatistikk

- a) SSB v/Trond Ekornrud orienterte om status for utvikling av ny kostholdsstatistikk. Målet for 2021 er å publisere statistikk over mengde solgte matvarer og næringsstoff fordelt på varekategorier, tid og region med data for 2018. SSB har mål om å utvide med flere årganger om og når disse dataene blir tilgjengelige, og ser for seg at dette skal bli årlig statistikk fremover. SSB jobber med å utvikle produksjonsløpet for statistikken. SSB får data fra tre dagligvarekjeder og Nets. En utfordring er at disse dataene ikke er utformet for å skulle kunne brukes til statistikkformål.

Følgende varegrupper og næringsstoff planlegges å skulle danne grunnlaget for statistikken som skal publiseres i 2021:

Varegrupper: frukt og bær, grønnsaker, grove kornprodukt og sjømat

Bestanddel/næringsinnhold: Energi (Kcal og KJ), En- og Flerummettede Fettsyrer, Mettede Fettsyrer, Karbohydrat, Kostfiber, Stivelse, Salt, Sukkerarter, Protein, Tilsatt sukker.

Tilsatt sukker er utfordrende etter som innhold av tilsatt sukker ikke deklarerer og må beregnes for en del matvarer. Det er et pågående prosjekt ved UiO som jobber ut regler for å fastsette verdier for sukker totalt, tilsatt sukker og fritt sukker, som skal innarbeides i nyeste versjon av matvaredatabasen i KBS (KostBeregningsSystemet).

SSB presenterte pågående oppgaver i arbeidet. SSB samarbeider tett med fagmiljøet ved UiO og oppdragsgiver Helsedirektoratet, og har knyttet til seg en konsulent fra Norsk Regnesentral som bidrar med kompetanse innen maskinlæring. UiO kvalitetssikrer arbeidet fra Norsk Regnesentral, for å sikre at maskinlæringsalgoritmene som utvikles har høy grad av treffsikkerhet og at kvaliteten på dataene er tilfredsstillende.

Det ble kommentert at prosjektet er veldig spennende og at aktørene ser potensialet i prosjektet. Det ble også kommentert at det er viktig å fortsette med flere målemetoder, for å følge med utviklingen på kostholdsområdet.

Sak 11/21 Status per innsatsområde siden forrige møte

- a) Helsedirektoratet presenterte status i arbeidet for salt. Data for saltinnhold på kategorinivå fra Tradesolution per oktober 2020 ser korrekte ut. Uttaket viser at gjennomsnittlig saltinnhold ligger noe lavere i 2020 sammenlignet med 2018 i 40 % av kategoriene og vektet gjennomsnittlig saltinnhold noe lavere i 50 % av kategoriene. Imidlertid ligger både gjennomsnittlig og vektet gjennomsnittlig saltinnhold i 2020 noe høyere i 30 % av kategoriene.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø har på oppdrag fra Helsedirektoratet startet arbeidet med en ny nytte- og risikovurdering ved bruk av kaliumklorid som salterstatter. Protokoll for arbeidet vil bli lagt ut på høring.

Helsedirektoratet vil gjennomføre digital kommunikasjon om salt høst 2021. En digital salttest "Har du gode saltvaner" vil bli publisert på helsenorge.no.

- b) NHO Mat og Drikke presenterte status for arbeidet i innsatsområde 2. Det ble gjennomført et godt og viktig seminar om reduksjon av tilsatt sukker den 15. februar. Seminaret markerte gjenopptakelse av samarbeid om reduksjon av tilsatt sukker. Seminaret ble gjennomført digitalt og det var høy deltakelse, noe som viser at webinarer fremfor fysiske seminarer gjør det mulig for flere å være med. Det var veldig positivt at Bent Høie innledet med en hilsen. Det har vært gode tilbakemeldinger om seminaret.
- c) NHO Mat og Drikke presenterte status for arbeidet i innsatsområde 3. Det er ikke gjennomført noen felles aktiviteter i innsatsområdet siden forrige møte i koordineringsgruppen. Det var i forrige møte aksept for at det ikke skulle iverksettes planlegging av eget seminar for innsatsområde mettet fett. Forslag om isteden å arrangere et felles seminar, som meldt i forrige møte, kommer som egen sak, sak 14/21.
- d) Norges Frukt- og Grønnsakgrossisters Forbund presenterte status for innsatsområde 4. Det åttende workshop/seminaret innen innsatsområdet ble arrangert 24. mars med tema "#MerAv – På lag med idretten". Seminaret ble arrangert digitalt og det var god deltakelse. Ungt entreprenørskap lanserte deres #MerAv-samarbeid som blir spennende å følge videre.

Hjemmesiden Merav.no er lansert. Blant annet har #MerAv-gruppen arrangert en fotodag for å ta nye bilder til #MerAv-konseptet, hvor alle filmer og bilder ligger tilgjengelig for bruk av alle. Det er ingen begrensning av bruk av bildene, de trenger ikke krediteres, men bruk gjerne #MerAv. En #MerAv-kampanje 2021 ble etterlyst. Helsedirektoratet vil vurdere kommunikasjon av #MerAv som del av levevaneområdene når situasjonen åpner opp for dette.

Sak 12/21 Intensjonsavtalens utmerkelse

- a) HOD innledet saken. Departementet ønsket å diskutere noen punkter vedrørende videreføring av intensjonsavtalens utmerkelse. Blant annet ønskes det innspill på hyggighet og ev. justering på gjennomføringen.

Det ble kommentert at det er vanskelig å evaluere fjorårets utmerkelse etter som mange av aktivitetene for økt synlighet gjennom presentasjoner og fysisk gjennomføring av finalearrangement ikke ble gjennomført som planlagt grunnet koronarestriksjoner. Det er ønskelig med et arrangement hvor det er mulig å presentere sin virksomhet og sitt arbeid på en god måte. Folkehelsearbeidet er langsiktig og tidshorisonten for når nominerte tiltak kan være fra bør vurderes. Det er ønske om en årlig utdeling. Et spørsmål er da om det kun skal åpnes for å nominere tiltak som er iverksatt siste år, eller om aktørene skal kunne nominere

tiltak fra hele avtaleperioden, som var tilfelle første gang utmerkelsene ble delt ut. Det kom tilbakemelding om at man bør være fleksible på dette punktet. Videre at utmerkelsen er veldig positiv og at den skaper motivasjon og stolthet blant aktørene. Det er viktig å kunne få frem det langsiktige arbeidet og det er viktig med en mulighet til å få positiv oppmerksomhet rundt arbeidet som gjøres.

Oppfølgingspunkt: Om presisering "dele ut årlige utmerkelse" skal stå som del av helsemyndighetenes leveranser i intensjonsavtalen vurderes i møtet i arbeidsgruppen for videreføring av intensjonsavtalen den 21. mai.

Sak 13/21 Rapport til næringslivsgruppen

- a) Sekretariatet utarbeider rapport til næringslivsgruppen med status for arbeidet siden forrige møte. Rapporten skal ferdigstilles 21. mai. Orientering om arbeidet i innsatsområdene sendes sekretariatet innen onsdag 19. mai. Rapport foreslås delt inn i tre kapitler:
1. Oversikt over arbeidet siden forrige møte
 2. Prosess for videreføring av intensjonsavtalen til 2025
 3. Tabell over tilknyttede virksomheter.

Det kom ingen kommentarer på forslag til disposisjon eller tidsplan.

Sak 14/21 Felles seminar for intensjonsavtalen

- a) Møteleder gav ordet til NHO Mat og Drikke som innledet saken. Hittil i intensjonsavtalen har det vært et stort fokus på å gjennomføre workshops/seminarer innad i innsatsområdene, men det har ikke vært noe felles seminar for aktørene i samtlige innsatsområder. Forslag om et felles seminar er et ønske om å samle aktørene i intensjonsavtalen om det felles og overordnede formålet om å øke andel av befolkningen som har et balansert kosthold i tråd med myndighetenes kostråd og gjennomføre et seminar for alle. Målet er å skape stolthet og engasjement for arbeidet og berede grunnen for neste avtaleperiode.

Det er ønske om å sette ned en programkomité som kan jobbe ut detaljene for et slikt seminar. Foreløpig skisse og tidspunkt til program ble presentert. Det ble kommentert at et hensiktsmessig tidspunkt kan være etter lansering av Utviklingen i norsk kosthold.

Det ble fremmet en skepsis til matnyttene av et slikt seminar og en bekymring for at programmet ikke blir spisset nok. Det kom innspill om at det er viktig å tenke på hvem målgruppen skal være, hvem vi ønsker at skal delta. Det kom forslag om å dreie fokuset og heller ha en kick-off for ny avtale, fremfor å fokusere på alt som er gjort i inneværende periode. Det ble gitt støtte til at programmet bør være spisset og fremoverlent. Det er mer inspirerende med en kick-off enn en oppsummering. Det er interessant med et fellesseminar, kostholdet er helhetlig. Et fokus på hvordan man i fellesskap har jobbet for å få fler til å spise i tråd med kostrådene er positivt.

HOD fremmet at forslaget er en god idé og at det er fint å ta tak i alle de store kostholdsutfordringene samlet. Et slikt seminar kan være aktuelt for både fagpresse og dagpresse om det gjøres relevant. Helsedirektoratet har angitt at seminaret kan arrangeres i deres lokaler.

Oppfølgingspunkt: Sekretariatet inviterer koordineringsgruppen til å delta i en programkomité. Foreløpig programkomité består av Sjømat Norge, NHO Mat og Drikke og Helsedirektoratet.

Sak 15/21 Dato og saker for neste møte

- a) Forslag til saker for neste møte ble presentert. Neste møte er onsdag 8. september 2021 kl. 10-13 i Helsedirektoratets lokaler.

Forslag til saker:

- Helsedirektoratets arbeid inkl. status per innsatsområde siden forrige møte
- Oppfølging etter signering av intensjonsavtalen 2022-2025
- Presentasjon av strategien Matnasjonen Norge?
- Presentasjon av rapport om Grensehandelsprosjektet til Folkehelseinstituttet
- SSBs utvikling av ny kostholdsstatistikk
- Følgeevaluering av intensjonsavtalen – årsrapport 2020
- Felles seminar for intensjonsavtalen – status
- Eventuelt

Øvrige møtedatoer for 2021:

- Onsdag 10. november 2021 kl. 10-13 i Helsedirektoratets lokaler

Det ble enighet om at: forslag til saker er ok.

Sak 16/21 Eventuelt

- a) Et avklaringspunkt etter signering av ny intensjonsavtale er å definere mål for nøkkelhullet og etablere god metodikk for monitorering av målet, jfr. innsatsområde 5. Sekretariatet foreslår å etablere en monitoreringsgruppe som kan se på denne problemstillingen. NHO Mat og Drikke støtter at det settes ned en gruppe om dette raskt.

Oppfølgingspunkt: Sekretariatet inviterer koordineringsgruppen til å oppnevne en gruppe som ser på definisjon av mål for Nøkkelhullet og metodikk for monitorering av dette målet. Foreløpig gruppe er Norgesgruppen v/Aina Marie Lien, Orkla v/Anders Högberg og Helsedirektoratet v/Anniken O. Aarum.